

Зрибнева І.П.кандидат економічних наук,
доцент кафедри маркетингу, інновацій та регіонального розвитку
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича**Zrybnieva Iryna**

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

**ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СТИМУЛЮВАННЯ
ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ АКТИВНОСТІ
МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА****THE FOREIGN EXPERIENCE OF STIMULATION
OF INNOVATIVE AND TECHNOLOGICAL ACTIVITY
OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES**

У статті автор визначає, що одним з популярних напрямів стимулювання інноваційно-технологічного підприємництва в зарубіжних країнах (Китай, Японія, Індія) є різноманітні програми технологічної та фінансової підтримки. Даний напрям передбачає пов'язаність з такими механізмами підтримки малого бізнесу як пряме фінансування (позики, субсидії) інноваційних малих та середніх підприємств, цільові дотації на дослідження і розробки, фонди з впровадження інновацій, спрощення оподаткування (відрахування з оподатковуваної бази витрат на дослідження і розробки та списання інвестицій на них, пільгове оподаткування НДІ та університетів; відстрочка, пільги зі сплати загальнодержавних та місцевих податків), державне програмування зниження ризиків і відшкодування збитків, правове забезпечення захисту інтелектуальної власності. В сфері оподаткування інноваційно-технологічного підприємництва в деяких із цих країн спеціальні податкові режими відсутні (Великобританія, Нідерланди, США, Швеція), а в деяких мають місце спеціальні програми (Японія). Перспективним методом стимулювання розвитку конкурентоздатних суб'єктів інноваційно-технологічного підприємництва в зарубіжній практиці є використання комплексної системи податкових пільг, що носять адресний характер: звільнення від ПДВ авансових платежів за інноваційні товари з тривалим циклом виробництва; зменшення податку на прибуток протягом періоду окупності конкретного інноваційно-технологічного проекту; зменшення або звільнення від сплати ПДВ та мита на імпортоване обладнання, комплектуючі, матеріали; зменшення на суму витрат на дослідження та розробки оподатковуваної бази з податку на прибуток; зменшення ставок податку на майно з метою стимулювання більш широкого використання обладнання. Ці заходи, безумовно, повинні бути враховані в загальній стратегії інноваційного розвитку кожної країни. Другою великою групою заходів підтримки інноваційно-технологічного підприємництва за кордоном є їх інформаційна та консультативна підтримка (Японія, Канада, Південна Корея). Знаючи роль у створенні громадської думки і його активному впливі на розвиток і вдосконалення державної політики щодо інноваційно-технологічного підприємництва належить різним об'єднань, спілкам та асоціаціям підприємців, які здійснюють пропаганду ідей приватного підприємництва, а також їх лобіювання на різних рівнях влади.

Ключові слова: інноваційно-технологічна діяльність, підприємництво, мале та середнє підприємство, фінансова підтримка, оподаткування, кредитування, інновації.

В статье автор определяет, что одним из популярных направлений стимулирования инновационно-технологического предпринимательства в зарубежных странах (Китай, Япония, Индия) являются разнообразные программы технологической и финансовой поддержки. Данное направление предполагает связь с такими механизмами поддержки малого бизнеса как прямое финансирование (займы, субсидии) инновационных малых и средних предприятий, целевые дотации на исследования и разработки, фонды по внедрению инноваций, упрощение налогообложения (отчисления из налогооблагаемой базы расходов на исследования и разработки и списания инвестиций на них, льготное налогообложение НИИ и университетов; отсрочка, льготы по уплате общегосударственных и местных налогов), государственное программирование снижения рисков и возмещения убытков, правовое обеспечение защиты интеллектуальной собственности. В сфере налогообложения инновационно-технологического предпринимательства

ства в некоторых из этих стран специальные налоговые режимы отсутствуют (Великобритания, Нидерланды, США, Швеция), а в некоторых имеют место специальные программы (Япония). Перспективным методом стимулирования развития конкурентоспособных субъектов инновационно-технологического предпринимательства в зарубежной практике является использование комплексной системы налоговых льгот, носящих адресный характер: освобождение от НДС авансовых платежей за инновационные товары с длительным циклом производства; уменьшение налога на прибыль в течение периода окупаемости конкретного инновационно-технологического проекта; уменьшение или освобождение от уплаты НДС и пошлины на импортируемое оборудование, комплектующие, материалы; уменьшения на сумму затрат на исследования и разработки налогооблагаемой базы по налогу на прибыль; уменьшение ставок налога на имущество в целях стимулирования более широкого использования оборудования. Эти меры, безусловно, должны быть учтены в общей стратегии инновационного развития каждой страны. Второй большой группой мер поддержки инновационно-технологического предпринимательства за рубежом является их информационная и консультационная поддержка (Япония, Канада, Южная Корея). Значимую роль в создании общественного мнения и его активном воздействии на развитие и совершенствовании государственной политики по инновационно-технологическому предпринимательству принадлежит различным объединениям, союзам и ассоциациям предпринимателей, осуществляющих пропаганду идей частного предпринимательства, а также их лоббирование на разных уровнях власти.

Ключевые слова: инновационно-технологическая деятельность, предпринимательство, малое и среднее предприятие, финансовая поддержка, налогообложения, кредитования, инновации.

The article is dedicated to the determination of one of the most popular directions of stimulation of innovative-technological entrepreneurship in foreign countries (China, Japan, India) there are a variety of programs of technological and financial support. This trend suggests a connection with such mechanisms of support for small businesses as a direct financing (loans, grants) to innovative small and medium enterprises, targeted subsidies for research and development, foundations of innovation, simplification of taxation (deductions from the taxable base of expenditure on research and development and the write-off of investment in them, the preferential taxation research institutes and universities; deferral, exemptions state and local taxes), public programming, risk reduction and compensation for damages, legal protection of intellectual property. The special tax regimes do not exist in the field of taxation of innovation and technological entrepreneurship in some of these countries (UK, Netherlands, USA, Sweden), and some by special programs (Japan). A promising method of stimulating the development of competitive innovation-technological entrepreneurship in foreign practice is the use of a complex tax system that bears a targeted character: the exemption from VAT advance payments for innovative products with long production cycle; reduction of profit tax during the payback period of a particular innovative technology of the project; reduction or exemption from VAT and duties on imported equipment, components and materials; reduction in the amount of spending on research and development of the tax base for income tax; reduce tax rates to property with the aim of encouraging wider use of the equipment. These measures should definitely be taken into account in the overall strategy of innovative development of each country. The second large group of measures to support innovation and technological entrepreneurship abroad is their information and consulting support (Japan, Canada, South Korea). A significant role in creating public opinion and its active influence on the development and improvement of the state policy towards innovation and technological entrepreneurship belongs to various associations, unions and associations of entrepreneurs, who are promoting the ideas of private enterprise and their lobbying at different levels of government.

Key words: innovation and technological activity, entrepreneurship, small and medium enterprise, financial support, taxation, crediting, innovations.

Вступ. У розвинених країнах розвиток інноваційно-технологічного підприємництва, зокрема малого та середнього, багато в чому обумовлено комплексними механізмами державної підтримки. Стимулювання інноваційної діяльності передбачає: сприяння у здійсненні досліджень і розробок; підтримку в сфері впровадження результатів досліджень і науково-технологічних досягнень, стимулювання кооперації економічних суб'єктів – учасників інноваційного процесу.

Постановка завдання. Дослідити зарубіжний досвід стимулювання інноваційно-техно-

логічної активності малого і середнього підприємництва.

Результати. Ґрунтовне дослідження різних аспектів інноваційного розвитку та ефективності інновацій здійснили у своїх працях іноземні вчені: С. Валдайцев, Л. Водачек, О. Водачкова, П. Еліот, Г. Ковалев, Ю. Морозов, З. Румянцева, Б. Санто, А. Стрікленд, Б. Твісс, А. Томпсон, Е. Уткін, Р. Фатхутдінов, Й. Шумпетер, Ю. Яковець, вітчизняні науковці: О.І. Амоша, Ю.М. Бажал, Л.К. Безчасний, В.І. Бойко, А.М. Бузні, В.М. Геєць, М.В. Гладій, В.І. Захарченко, О.В. Крисальний, В.І. Ландик,

І.І. Лукінов, С.М. Покропивний, П.Т. Саблук, Л.І. Федулова, М.Г. Чумаченко, О.М. Шестопаль та інші. Проблемам державного регулювання, матеріального, фінансового, інформаційного забезпечення інноваційної діяльності та розвитку інноваційного підприємництва приділили свою увагу А.П. Гайдучкий, М.Я. Дем'яненко, М.В. Зубець, М.І. Кісіль, М.Ю. Коденська, М.Ф. Кропивко, М.І. Крупка, М.Й. Малік, Г.М. Підлісецький, М.А. Садиков, В.В. Юрчишин та ін.

Одним з популярних напрямів є різноманітні програми технологічної та фінансової підтримки. Даний напрям передбачає пов'язаність з такими механізмами підтримки малого бізнесу як пряме фінансування (позики, субсидії) інноваційних малих та середніх підприємств (далі – МСП), цільові дотації на дослідження і розробки, фонди з впровадження інновацій, спрощення оподаткування (відрахування з оподаткованої бази витрат на дослідження і розробки та списання інвестицій на них, пільгове оподаткування НДІ та університетів; відстрочка, пільги зі сплати загальнодержавних та місцевих податків), державне програмування зниження ризиків і відшкодування збитків, правове забезпечення захисту інтелектуальної власності.

Дані заходи були передбачені, наприклад, прийнятим ще в 1982 р. у США Законом «Про розвиток інноваційної діяльності малого бізнесу». У числі найбільш ефективних національних програм, розроблених в рамках цього Закону, можна назвати Програми інноваційних досліджень в малому та середньому підприємстві (англ. – Small Business Innovation Research Program – SBIR), а також поширення технологій в МСП (англ. Small Business Technology Transfer Program – STTR) [5]. Дані програми координуються Адміністрацією малого бізнесу США і на конкурсній програмі забезпечують фінансування досліджень і розробок з бюджету. Так, наприклад, за допомогою програми SBIR зважуються науково-технічні проблеми 10 основних національних агентств і федеральних міністерств, кожне з яких може субсидувати понад 100 млн. дол. США для виконання досліджень і розробок силами малого і середнього бізнесу. При цьому види і розміри фінансової підтримки та підготовка тематичних планів досліджень і розробок визначаються відомствами самостійно, так само як і проводиться оцінка перспективності пропозицій компаній та проведення конкурсів з розподілу контрактів, грантів і субсидій. Оскільки це конкурсна програма, то здійснюється кваліфікаційна оцінка підприємства, оригінальність пропозиції, її переваги і комерційні перспективи. Щорічно в рамках SBIR реалізується понад 6 тис. проєк-

тів вартістю понад 2 млрд. дол. США, однак на завершальну фазу переходять не більше однієї третини всіх проєктів.

У свою чергу, вдосконалення технологій здійснюється на основі програми STTR, стимулює кооперацію малого бізнесу з некомерційними науково-дослідними інститутами. Програма сприяє отриманню фінансової і технічної допомоги у створенні спільного підприємства, орієнтованого на розробку інноваційних технологій, а основним замовником наукових досліджень по даній програмі виступають найбільш великі відомства. По даній програмі щорічно реалізується близько 1 тис. інноваційних проєктів, а основним її завданням служить застосування теоретичних розробок на практиці у формі високих технологій і нових продуктів, які затребувані на ринку і мають стратегічне значення для економіки країни. Тут слід зазначити, що МСП можуть забезпечити високу прибутковість від комерціалізації розробок, що стимулює розвиток економіки США в цілому.

Серед інших програм у США слід назвати програму «Дослідження результативності досліджень і розробок малого бізнесу», а також «Інвестиційна компанія малого бізнесу» (англ. – Small Business Investment Company – SBIC), в рамках якої МСП забезпечуються інвестиційним і ризиковим капіталом на фазі старту і зростання на основі гарантійних зобов'язань Адміністрації малого бізнесу. До найбільш поширених видів підтримки у програмі відносяться інвестиції, що не перевищує 750 тис. дол. США. У період 2010-2014 рр. фінансування малого бізнесу за цією програмою становило 17 млрд. дол. США, при цьому 22% фінансування було отримано представниками малого бізнесу з низькоприбуткових галузей [4].

У США також широко застосовуються і інші спеціалізовані галузеві програми підтримки інноваційних МСП, наприклад, програма «Кредитування контролю забруднення середовища» (англ. – Pollution Control Loan), «Оборонні кредити і технічна допомога» (англ. – Defense Loan & Technical Assistance – DELTA), «Кредитування енергозбереження» (англ. – Energy and Conservation Loan).

Ефективні програми по застосуванню новітніх технологій були розроблені у Великобританії, де Служба малого бізнесу передбачає інформаційно-консультативну, фінансову, правову і технічну підтримку інноваційних МСП на основі грантів у розмірі до 10 тис. фунтів на виявлення та оцінку кращих технологій, виявлення можливостей цих технологій у створенні інноваційної продукції. Для цілей пошуку та використання складних технологій виділяються пільгові кредити та субсидії.

Важливою проблемою розвитку інноваційно-технологічного підприємництва є розробка ефективних інструментів захисту інтелектуальної власності (далі – ІВ), оскільки багато підприємств МСП, які випускають складну у технічному плані продукцію, не в змозі самостійно оплатити сертифікацію. У цьому зв'язку в Японії, наприклад, за зразком США, були зроблені організаційні і законодавчі заходи, що забезпечують удосконалення системи реєстрації прав ІВ, її поширення та захисту. В Японії розробником стратегії розвитку інноваційної діяльності МСП виступає Міністерство економіки, торгівлі та промисловості, яке в результаті тривалої стагнації економіки переглянуло пріоритети розвитку і прийняло ряд заходів в частині оздоровлення сектора МСП. Особливо це торкнулося підприємств, що діють у сфері високотехнологічних і наукомістких виробництв. Для вдосконалення інфраструктурного забезпечення захисту прав ІВ та більш повної відповідності міжнародним стандартам у цій галузі були суттєво переглянуті закони про товарні знаки, патентування, патентну прокуратуру. Для найбільш успішних інноваційних підприємств була сформована інфраструктура підтримки, яка включає систему страхування від непередбачених ситуацій.

В цілому, ми відзначаємо, що на сучасному етапі відбувається реформування національних систем підтримки інноваційно-технологічного підприємництва, яке в разі Японії фокусується на прискоренні темпів комерціалізації результатів досліджень і розробок для швидкого просування японської продукції на світові ринки. Для цих цілей бюджетне фінансування перспективних досліджень і розробок за приватним замовленням і замовленням уряду була збільшена на 35%, а допомога молодим вченим зросла на 23%. Щоб оживити спільну діяльність МСП, університетів і НДІ, з метою організації інноваційних дочірніх компаній було виділено 550 млн. дол. США. Планований ефект Уряд країни вбачав у десятикратному збільшенні кількості патентів, що видаються університетами, протягом п'яти років. Крім іншого, комплекс заходів в рамках збільшення конкурентоспроможності країни пов'язаний з дворазовим збільшенням знову формованих високотехнологічних МСП. За оцінками, на малі підприємства припадає 85% від сукупного обсягу фінансової підтримки МСП в Японії.

Крім створення спеціальних структур з підтримки венчурного капіталу та інноваційної діяльності в країні здійснено ряд заходів по створенню фінансових установ з цільовим фінансуванням найбільш перспективних досліджень та інноваційних компаній [3, с. 19; 6, 28].

В рамках законодавчих актів «Про заходи підтримки активної творчої діяльності в секторі МСП» (англ. – The Temporary Law concerning Measures for the Promotion of the Creative Business Activities of Small and Medium Enterprises) і «Про підтримку інноваційної діяльності МСП» були передбачені податкові пільги, пільгові кредити та субсидії для наукомістких стартапів.

Було створено правові умови, що сприяють залученню венчурного фінансування. Ряд механізмів підтримки інноваційного бізнесу було передбачено законодавчим актом під назвою «Про підтримку творчої активності в МСП» (англ. The Law concerning the Promotion of Creative Activities of SMEs). Зокрема, для інвестування в локальні венчурні МСП, які освоюють нові види діяльності або розробляють нові технології і продукти, організовуються «Партнерства венчурного інвестування» (англ. – Limited Partnership for Venture Capital Investment). У структуру цих партнерств входять зацікавлені компанії, проте в їх числі обов'язково в якості одного з інвесторів має бути агентство SMRJ.

У Південній Кореї державна підтримка і розвиток МСП передбачено передбачає реалізацію 8 програм технічної підтримки та 35 – у сфері фінансової допомоги. Вони стосуються будівництва об'єктів нерухомості, навчання, закордонних стажувань спеціалістів, організації виставок, сертифікації виробництв і продукції за міжнародними вимогами, посередництва в переговорах, розвитку міжнародної кооперації, представництва на світових ринках. На рівні уряду спеціалізованим агентством, що реалізує інфраструктурне забезпечення інноваційних МСП, є Корпорація малого і середнього бізнесу (SBC, Small & Medium Business Corporation). Вона надає середньострокові (до 5 років) кредити для комерціалізації досліджень і розробок, при цьому величина кредиту може бути збільшена, що залежить від перспективності тієї чи іншої інноваційної розробки для ринку. Для підтримки венчурних компаній сформований фонд венчурного капіталу з статутним капіталом в розмірі 250 млн. дол. США [1, с. 4].

Слід зазначити все більшу концентрацію Корпорації малого бізнесу на фінансування посівних стадій стартапів з високим потенціалом росту, частка яких у сукупному обсязі фінансування Корпорації зросла в 2011-2013 рр. з 45,2 до 51,8%.

Широко просунувся в реалізації програм фінансової та технологічної підтримки інноваційних МСП і Китай, де ще в 1982 р. була затверджена програма соціально-економічних інновацій на базі організації наукових парків. Пізніше, в 1986 році Уряд затвердив «Програму 863»

(або «План розвитку високих технологій»), де в якості пріоритетних напрямів розвитку високо-технологічних галузей визначені: інформатика та мікроелектроніка; авіакосмічна промисловість; оптоволоконний зв'язок; біотехнологія і гена інженерія; новітні енергозберігаючі технології; екологічне обладнання та природоохоронна техніка; медичне обладнання. На наступному етапі, у 1988 р. у Пекіні була створена експериментальна зона високих технологій, яка є найбільшим технопарком країни. На сьогоднішній день в Китаї технопарки отримали свій розвиток всюди, в них зайнято понад 16 тис. компаній, пов'язаних з впроваджувальною і дослідницькою діяльністю. Технопарки фактично організаційно і територіально кореспондуються зі спеціальними економічними зонами, і це дозволяє досить ефективно брати участь у міжнародному обміні технологіями.

Важливу роль для розвитку інноваційно-технологічного підприємництва в Китаї відіграє делегування функцій управління науково-технічним розвитком від державних структур у сферу повноважень приватних технологічних і наукових спеціалізованих агентств. Для цього Міністерство науки і технологій з 2003 р. формує спеціальну мережу посередницьких агентств, які організуються на базі деяких НДІ. Ці агентства відповідають за розробку та організаційне забезпечення інноваційних проєктів і науково-технічних програм. В даний час в Китаї створено близько 6 млн. посередницьких науково-технічних організацій загальною кількістю зайнятих в 110 млн. чол. В 2009 р. Уряд країни затвердив статус інноваційного підприємства, який був присвоєний дев'яноста підприємствам з власним брендом, що володіє високим рівнем конкурентоспроможності на світовому ринку.

«Основні положення державного плану середньострокового та довгострокового розвитку науки і техніки на 2006-2020 рр.» передбачають необхідність посилення інноваційної діяльності і частка інвестицій станом на 2020 рік у дослідження і розробки збільшилася до 2,5% від ВВП Китаю, а зовнішня залежність від технологій знизалася до 30%. Тут слід додати, що вступ Китаю до СОТ у 2001 р. модифікувало пріоритети конкуренції країни на світових ринках, тому в країні з метою підтримки експортоорієнтованих інноваційних МСП було створено понад 50 центрів, що сприяють освоєнню нових виробництв.

Для Індії характерна велика державна підтримка інноваційно-технологічного підприємництва. Так, для сприяння дослідженням і розробкам у сфері програмного забезпечення та збільшення експортного потенціалу у цій сфері

Урядом була створена незалежна Асоціація технологічних парків програмного забезпечення (STPI, Software Technology Parks of India), що бере участь у створенні підприємствами-експортерами програмних продуктів. В її структуру входять 9 технологічних парків NSIC, інфраструктура яких дозволяє надати користувачам офісні і виробничі приміщення, обладнання, засоби зв'язку. При цьому позитивним моментом слід назвати спрощення системи оформлення авторських прав при трансферті розробок в масове виробництво або іноземним партнерам. Таким чином, досягнутий масштабний інформаційний обмін в складній інфраструктурі інноваційних, дослідницьких і виробничих компаній. За останні роки було створено 15 технічних центрів, що надають послуги для швидкої і безперешкодної організації експорту інформаційних технологій та програмного забезпечення. Широко застосовується схема надання фінансової допомоги NSIC на стадіях, що передують експорту та після відвантаження. Крім того, NSIC видає мікропідприємствам комплексний кредит за мінімальною ставкою до 55 тис. дол. США для придбання обладнання, машин, нерухомості.

З метою прискорення економічного розвитку країни в умовах глобалізації світової економіки з 2000 р. в країні реалізується спеціальна стратегія експортно-імпоротної політики, заснованої на утворення СЕЗ (спеціальних економічних зон), однією з цілей яких є створення експортоорієнтованих інноваційно-технологічних підприємницьких структур.

Одним з перспективних методів стимулювання розвитку конкурентоздатних суб'єктів інноваційно-технологічного підприємництва є використання комплексної системи податкових пільг, що носять адресний характер. До них можна віднести: звільнення від ПДВ авансових платежів за інноваційні товари з тривалим циклом виробництва; зменшення податку на прибуток протягом періоду окупності конкретного інноваційно-технологічного проєкту; зменшення або звільнення від сплати ПДВ та мита на імпортоване обладнання, комплектуючі, матеріали; зменшення на суму витрат на дослідження та розробки оподаткованої бази з податку на прибуток; зменшення ставок податку на майно з метою стимулювання більш широкого використання обладнання. Ці заходи, безумовно, повинні бути враховані в загальній стратегії інноваційного розвитку країни. Так, наприклад, технопаркам Індії і підприємствам, що знаходяться в них, надають податкові канікули з прибуткового податку на строк до десяти років. В Угорщині, наприклад, інноваційні підприємці (включаючи зарубіж-

них інвесторів) можуть отримувати бюджетні цільові субсидії і суттєві податкові пільги (пільги на стимулювання інвестицій, на стимулювання досліджень і розробок, пільги для інноваційних МСП, пільги для певних регіонів країни). Аналогічний механізм створений і в Польщі, де можна отримати часткове або повне звільнення від податків залежно від виду діяльності на строк 10-25 років [2, с. 77].

В сфері оподаткування інноваційно-технологічного підприємництва в зарубіжній практиці накопичено серйозний досвід – в деяких країнах спеціальні податкові режими відсутні, а в деяких мають місце спеціальні програми. Наприклад, податковими законодавствами Великобританії, Нідерландів, США і Швеції до інноваційно-технологічних МСП застосовуються загальні правила, однак можуть бути передбачені пільги для малого бізнесу. Так, у Німеччині мають місце пільги компаніям в період їх становлення, а також постійні пільги, наприклад, щодо податку на прибуток корпорацій. Податковим законодавством Франції, в залежності від обсягу виручки платника податків, передбачено застосування спрощеного режиму оподаткування для малого підприємства. В США з метою стимулювання інноваційно-технологічної діяльності законодавство передбачає вирахування багатьох витрат з оподаткування (наприклад, витрат на виготовлення зразків, оплату патентних послуг, проведення випробувань). На додаток до цього в Японії передбачені спеціальні преференції та податкові пільги при організації спільних інноваційних малих та середніх підприємств на базі НДІ, університетів і центрів технологічного розвитку (наприклад, вартість послуг патентування для МСП знижена на 50%, із звільненням від сплати патентного мита протягом трьох років).

Другою великою групою заходів підтримки інноваційно-технологічного підприємництва за кордоном є їх інформаційна та консультаційна підтримка. У Великобританії малим підприємствам надається широкий асортимент консультативних послуг. З 1995-1996 рр. надання інформаційних послуг передано у відання мережі «Ділові зв'язки» (англ. – BL – Business Link). Ця мережа представляє єдиний тривірневий інформаційний центр: працює безкоштовна консультативна служба, мережу консультаційних центрів, виявляються спеціальні послуги малим підприємствам.

В Японії спеціалізовані Венчурні центри підтримки підприємництва (ВЦПП) проводять лекції та практичні заняття по багатьом темам (нові технології, інноваційна діяльність, методи управління, ринок цінних паперів, венчурний бізнес тощо), а також надають технопарків та

інкубаторів бізнесу консультантів по веденню бізнесу, розширення мереж продажів, в сфері захисту авторських прав. Одночасно ВЦПП займаються збором відомостей про успішних підприємців, ефективних методах бізнесу, інноваціях та успішний досвід застосування нововведень для подальшого поширення цього прогресивного досвіду.

Спеціалізований портал інноваційних досліджень малого бізнесу, створений за ініціативою Уряду країни, оперативно надає інформацію про тематичні плани співзасновників програм SBIR/STTR, і відомості про всі науково-дослідні організації країни. Також діє спеціальний пошуковий сайт, який дозволяє користувачам знаходити відомості про успішно завершені дослідження по заданим темам.

Ринкові дослідження в Канаді здійснюються в Центрі ринкових досліджень (англ. – MRC – Market Research Centre), Об'єднанні торгових секторів (англ. – TTCS – Trade Team Canada Sectors), Центрі міжнародних бізнес-можливостей (англ. – IBOC – International Business Opportunities Centre), Довідковій службі Міністерства закордонних справ і зовнішньої торгівлі тощо. Наприклад, в TTCS об'єднані Уряд і індустрія для координації і розвитку національної торгівлі в основних сферах (інформаційні і телекомунікаційні технології, охорона здоров'я, екологія, енергетика, будівництво, біотехнології, агропромисловий комплекс тощо). У TTCS плануються та здійснюються заходи по рекламі в торгівлі, організуються ярмарки і торгові місії, надається допомога у встановленні контактів, надається інформація про цільові ринки.

Основним елементом цієї системи служить електронна система MERX метою поширення інформації.

У Південній Кореї, починаючи з 2008 р., проблемами інноваційного розвитку відає два міністерства – Міністерство економіки знань і Міністерство освіти, науки і технологій, які надають консультації для інноваційних підприємницьких структур з повним інформуванням їх за пріоритетними напрямками розвитку. В Індії створена спеціальна Мережа інформаційних ресурсів малого підприємництва (англ. – Small Enterprise Information & Resources Network – SENET), яка є частиною міжнародної інформаційної служби малих і середніх підприємств (англ. – INSME).

Значущу роль у створенні громадської думки і його активному впливі на розвиток і вдосконалення державної політики щодо інноваційно-технологічного підприємництва належить різним об'єднань, спілкам та асоціаціям підприємців, які здійснюють пропаганду ідей приватного підприємництва, а також їх лобі-

**Напрями державної підтримки малого інноваційно-технологічного підприємництва
в зарубіжних країнах**

Напрямок	Зміст	Інструменти
Фінансово-технологічний	Розвиток найбільш прогресивних інститутів фінансової, майнової та технологічної підтримки малого підприємництва	кредитування інноваційно-технологічних МСП, відшкодування поточних виробничих витрат, сприяння вкладенням в нематеріальні активи (програми освоєння наукомісткої і високотехнологічної продукції, підготовка кадрів), надання технологічних баз для здійснення досліджень і держгарантій участі в тендерах, допомога в патентуванні розробок і захисту авторського права, адресне пільгове оподаткування.
Інформаційно-консультативний	Послуги з надання інформаційної допомоги малому та середньому бізнесу	створення інформаційних служб, що надають консультування малому бізнесу щодо аспектів здійснення інноваційно-технологічної діяльності, створення масивів баз даних по завершених дослідженнях, напрямкам, партнерам, програмам підтримки.

ювання на різних рівнях влади. Пов'язані із загальними питаннями фінансової, консультативної, інформаційної та технічної підтримки МСП, подібні асоціації особливу увагу приділяють пошуку збалансованих напрямків законного вирішення ряду проблем розвитку МСП та підвищення його конкурентоспроможності в умовах науково-технічного прогресу та глобалізації світової економіки.

Сприяння підвищенню інноваційної активності суб'єктів малого і середнього підприємництва, крім формування сприятливого середовища його функціонування, полягає у сприянні проведенню досліджень, розробці нововведень і успішної комерціалізації результатів досліджень і розробок.

В цілому, з урахуванням проаналізованого зарубіжного досвіду, можливості держави щодо підтримки малих та середніх інноваційно-технологічних підприємств можуть бути представлені за двома напрямками: фінансово-технологічного та інформаційно-консультативного (табл. 1).

Особливого значення набуває те, що реалізація державних заходів підтримки, надання різних послуг не повинно зачіпати інтереси приватного ринку. У багатьох країнах Уряди

сфокусовані лише на заходах, які виступають суспільним благом, в той же час підвищуючи зацікавленість з боку приватного сектора. У розвинених країнах при цьому часто надають перевагу «м'яким» формам підтримки, спираючись на надання інформації та консультування бізнесу, а країни, що розвиваються, більше надають фінансово-технологічну допомогу.

Висновок. Проведене дослідження сформованих механізмів державної підтримки інноваційно-технологічних МСП в зарубіжних країнах дозволяє стверджувати, що пріоритетними заходами стимулювання МСП є заходи фінансово і технологічного характеру, як-то: кредитування інноваційних МСП, повернення поточних виробничих витрат, сприяння вкладенням в нематеріальні активи (програми освоєння наукомісткої і високотехнологічної продукції, підготовки кадрів), надання технологічним платформам для реалізації досліджень і державного гарантування участі в тендерах, допомога в патентуванні розробок, захист авторських прав, адресне пільгове оподаткування. У той же час заходи інформаційного та консультативного характеру, в силу інтенсивного розвитку процесів інформатизації в світі, стають все менш значущими.

Список використаних джерел:

1. A Summary of SBC's Policy Funds. – South Korea: Small and Medium Business Corporation, 2014. – P. 3-8.
2. Annual Report 2013-2014. – Software Technology Parks of India, 2014. – 320 p.
3. Small Business Survey 2014. – UK, L.: Department for Business, Innovation & Skills, March 2015. – P. 17-29.
4. The Small Business Investment Company (SBIC) Program Helping Meet the Capital Needs of American Small Business. – Wash., DC, 2015. URL: [https://www.sba.gov/sites/default/files/articles/SBIC Program – Standard One-Pager.pdf](https://www.sba.gov/sites/default/files/articles/SBIC%20Program%20Standard%20One-Pager.pdf).
5. What is SBIR and STTR? URL: <https://sbir.nih.gov/about/what-is-sbir-sttr>.
6. White Paper on Small and Medium Enterprises in Japan. – METI: Small and Medium Enterprise Agency. April 2014. – P. 26-32.